

STARTENDE UIENTELERS AAN HET WOORD

De laatste jaren zijn er veel nieuwe uientelers bij gekomen. **Akkerbouw Koerier** bezocht twee startende uientelers: eentje in Brabant en eentje in Groningen. „Het is een mooie nieuwe uitdaging en het levert ook echt wat op.”

Maatschap Sloots in Eenrum (Gr.) teelde vorig jaar voor het eerst uien. Door een zeer trage start en een wisselvallige opkomst, viel de allereerste oogst helaas wat tegen. „Maar, één jaar is geen jaar en dus gaan we er opnieuw voor”, zo stellen de broers Robert en Henk vol goede moed. De start is in ieder geval veel beter van vorig seizoen, zo blijkt tijdens een rondje over het land.

'WE HEBBEN NU EEN BETERE START DAN VORIG JAAR'

Waarom zijn jullie uien gaan telen? Bij deze vraag kijken de broers Robert en Henk elkaar even aan. Dan zegt Robert: „Misschien wel omdat we al een paar jaar zien dat 't in deze regio prima gaat. Toen we twee jaar geleden onze burens uien zagen laden, dachten we allebei: dat gaat toch wel heel erg mooi! Daar kwam bij dat de tarweprijs toen lang niet zo hoog was als nu - en de uienteelt dus best aantrekkelijk was.” Henk vult aan dat ze voor de uienteelt ook nauwelijks extra investeringen hoefden te doen. Alle benodigde machines zijn er al er vanwege hun hoofdtak, de pootgoedteelt. „Al die zaken samen hebben ons denk ik over de streep getrokken om het maar eens te proberen.”

**'Eerste jaar niet zonder slag of stoot verlopen',
lees verder op pagina 7.**

Willie Houbraken in Bergeijk (N-Br.) startte vorig jaar met de uienteelt. „Een paar klanten van mijn loonbedrijf begonnen eraan. Toen dacht ik: dat moet ik zelf ook kunnen.” Het eerste seizoen - met ruim vijf hectare uien - verliep uitstekend. Hij rooide bijna 80 ton mooie uien en beurde 14 cent per kilo afluand. „Dat geeft moed om er verder mee te gaan”, vertelt de Brabander. Dit jaar zaaide hij opnieuw 5,5 hectare.

„Kijk, hier zie je de zwarte nachtschade alweer komen. Het wordt tijd dat we die de nek omdraaien”, zegt Willie Houbraken terwijl hij met zijn vingers wat onkruidjes los peutert. Het is eind april en inmiddels de derde keer dat hij tegen onkruid spuit. De uien - op 9 maart gezaaid - zijn nog klein, maar staan er goed op. Her en der staan er wat plukken gerst op het land. „Dat had het stuifdek moeten zijn”, lacht de akkerbouwer, „maar dat is niet overal even goed opgekomen. Bovendien hebben de vogels veel korrels weggevreten.” Even verderop staat een lange rij met blauwe piketjes „Een rassen- en bemestingsproef van toeleverancier

'80 TON PER HECTARE, DAT GEEFT MOED OM VERDER TE GAAN'

LATER POTEN DOOR REGEN EN KOU

Evert Hemssems van akkerbouwbedrijf Sterenborg in Onstwedde (Gr.) controleert nog even de voorraad Serenade - een biologisch middel tegen Rhizoctonia - voordat hij zijn spit-pootcombinatie weer in gang zet. „Het poten gaat prima, al zijn we door het natte en koude weer wel een kleine twee weken later dan normaal”, vertelt Hemssems, die in de laatste week van april nog zo'n 100 hectare voor de boeg heeft. De maatschap Sterenborg verbouwt jaarlijks zo'n 150 hectare zetmeelaardappelen.

Alliance”, verduidelijkt Houbraken. „De uienteelt staat hier nog deels in de kinderschoenen, waardoor we nog veel uit moeten zoeken. Ik werk daar graag aan mee.”

**'Bij uien luistert alles even wat nauwer',
lees verder op pagina 5.**

IN DEZE KOERIER...

'We moeten alles in de strijd gooien tegen Cercospora'

2

'Infito blijft onmisbaar voor de praktijk'

3

'Gevolgen Alternaria nog teveel onderschat'

4

'T3-besparing met Prosaro past me wel'

6

'Zwarte roest wordt steeds brutaler'

8

'Bonenspintmijt zo vroeg mogelijk aanpakken'

10

'WE MOETEN ALLES IN DE STRIJD GOOIEN TEGEN CERCOSPORA'

In hoeverre hebben we de ziekte Cercospora nog onder controle? Wat kun je doen om de schade zoveel mogelijk binnen de perken te houden? En wat is het perspectief van de bietenteelt nu Cercospora steeds zwaarder op het saldo drukt? Het zijn vragen die vrijwel elke bietenteler bezighouden. En zeker de telers in het zuidelijke deel van Nederland, waar de ziekte een steeds grotere stempel drukt op de teelt. **Akkerbouw Koerier** sprak erover met Johan van Riet, adviseur akkerbouwer bij Alliance, Lars Horsten, bedrijfsleider bij landbouwbedrijf Van Eijck BV in Alphen (NB) en Sjors Leermakers, Crop Advisor bij Bayer. „We moeten alle mogelijke maatregelen oppakken die het blad gezond houden. Alleen dan blijft er een fatsoenlijk bietensaldo over", zo stellen ze alle drie.

Is Cercospora in jullie regio nog beheersbaar? Lars Horsten zucht als hem de vraag voor de voeten wordt geworpen. „In dit gebied wordt al vele tientallen jaren behoorlijk intensief bieten geteeld. De meeste telers houden een rotatie van 1-op-4 aan. Niet bepaald ruim dus", zegt hij met een fronsende blik. „Verder wordt er relatief vroeg gezaaid en laat gerooid en geleverd, waardoor op enkele plekken bijna jaarrond bieten staan. Daar komt nog bij dat de geogste percelen niet al te intensief worden bewerkt, waardoor veel gewasresten bovenop blijven liggen. Het zijn stuk voor stuk factoren die Cercospora in de kaart spelen." Adviseur Johan van Riet knikt ondertussen instemmend. Ook hij ziet dat gewasresten steeds minder diep weggestopt worden, onder meer doordat steeds meer boeren overgaan op vormen van niet-kerende of minder intensieve grondbewerking. „Ik zie zeker de voordelen daarvan, maar bij de bestrijding van Cercospora werkt het precies averechts." Verder ziet hij nog regelmatig bietenpercelen die wat overlappen met perceel waar het jaar ervoor al bieten stonden. „Op die stroken is het vaak vergeven van de Cercospora, net als op plekken waar eerder bietenhopen hebben gelegen. Voorlopig zie ik het dus alleen maar erger worden..."

Van twee naar vier of vijf bespuitingen

Ook Sjors Leermakers kan weinig lichtpuntjes benoemen als het om bestrijding van Cercospora gaat. „In 2010 hadden we hier één, hooguit twee bespuitingen nodig om de ziekte onder de duim te houden. Nu zijn dat er vier en soms zelfs vijf. En dan nóg zijn er percelen die er helemaal onder lopen. Deze manier van werken is op de duur niet vol te houden." Horsten merkt op dat sommige

Van links naar rechts: Johan van Riet (Alliance), Lars Horsten (loonbedrijf Van Eijck) en Sjors Leermakers (Bayer).

bietentelers uit kostenoverweging een derde of vierde bespuiting laten schieten, vooral wanneer de bieten door droogte of andere stressfactoren er sowieso al niet meer zo florissant op staan. „Wij moeten dan behoorlijk praten om belang van een gezond bladapparaat voor het voetlicht te brengen. Met een bietenprijs van 35 per ton is dat best wel eens lastig."

„In 2010 hadden we hier één, hooguit twee bespuitingen nodig om Cercospora onder de duim te houden. Nu zijn dat er vier en soms zelfs vijf. En dan nóg zijn er percelen die er helemaal onder lopen."

Hij benadrukt overigens dat de 'serieuze' bietentelers wél doordrongen zijn van het nut van een complete bladschimmelbestrijding en daar ook alles aan willen doen. „Voor een fatsoenlijk bietensaldo *móet* je het blad maximaal gezond houden. Als je dat laat versloffen, dan had je de bieten beter niet kunnen zaaien", zo stelt hij.

'Zonder beregenen gaat het hier niet'

Om op het zuidelijke zand een acceptabele bieten-opbrengst te kunnen halen is beregenen een absolute must, zo stelt Horsten. Voor de bieten van het eigen landbouwbedrijf rekent hij met gemiddeld vier beregeningsrondes. „Natuurlijk kost dat behoorlijk geld, maar je hebt het nodig om een goede opbrengst te bereiken. Sterker nog: je hebt hier een tópopbrengst nodig om echt wat aan de bieten over te houden. Zonder beregenen lukt dat echt niet." Leermakers beaamt de noodzaak van beregenen volmondig, maar geeft tegelijkertijd aan dat bietenblad na beregenen gevoeliger is voor bladziekten en dat water de ziekte ook makkelijk kan verspreiden. „Ook dat is weer zo'n lastig dilemma. Je doet iets goeds, maar er kleven ook weer risico's aan."

Van Riet benadrukt dat de teelt sowieso 'van begin tot eind moet kloppen' om er voldoende aan over te houden. „En dat betekent allereerst scherp zaaien - dus géén extra hectares om eventuele tegenvallers op te vangen. Behalve dat je de teeltkosten hiermee onnodig verhoogt, geeft het ook ruimte om de teugels iets te laten vieren. Beter is om de ingezaaide hectare zo goed en strak mogelijk bij te houden en het gewas alles te geven wat het nodig heeft. Alle instrumenten waarmee je de teelt maar enigszins bij kunt sturen, moet je gebruiken. De meerkosten daarvan worden vrijwel altijd ruimschoots goedge maakt met een hoge suikeropbrengst en een hogere winbaarheid", zo stelt de adviseur.

Rassenkeuze: meer focus op bladgezondheid

Nog een aspect waar Van Riet op hamert, is de juiste rassenkeuze. Wat hem mag de focus nog wel wat meer gericht zijn op bladgezondheid. „Veel telers kijken nog teveel naar het opbrengstcijfer, terwijl een goed cijfer voor bladgezondheid minimaal net zo belangrijk is, zeker in dit gebied." Horsten vindt een hoog cijfer voor bladgezondheid zelfs belangrijker dan een '102 of 103' voor opbrengst. „Wij krijgen hier veel bietenuitslagen onder ogen - zowel die van klanten als van onszelf. En wij zien dat je met rassen met een

goede bladgezondheid financieel verder komt dan met rassen die vooral scoren op de tonnen."

Van Riet kaart ook graag even het belang van een goede bemesting en pH aan. „We komen nog regelmatig bietenpercelen tegen die eigenlijk wat te schraal zijn bemest. Die stukken hebben vaak meer problemen met Cercospora. Dat zelfde geldt voor percelen met lage pH; ook daar slaat Cercospora vaak eerder en harder toe. Streef daarom naar een pH van minimaal 5,5 en liefst nog wat hoger; bieten - en ook andere gewassen - zijn dan veel minder vatbaar voor stress en daardoor ook voor bladziekten", aldus de adviseur.

'Alle middelen heel hard nodig'

Voor wat betreft de chemische bestrijding van bladziekten zijn de drie mannen het erover eens dat alle (nog) beschikbare middelen in de strijd moeten worden gegooid. „We beschikken nog maar over twee

werkzame stoffen: cyproconazool en difenoconazool. Op basis van die stoffen zijn er nu een stuk of acht middelen op de markt. Het komt erop neer dat we al die middelen nodig zullen hebben om Cercospora enigszins onder de duim te kunnen houden", zo schets Leermakers de penibele situatie. Als lichtpuntje haalt hij aan dat er een nieuw middel bij Bayer 'in de koker zit' uit een andere werkzame groep. „Hopelijk krijgen we het spoedig toegelaten en kunnen we in afwisseling met de huidige middelen Cercospora weer wat beter de kop indrukken."

Om de beschikbare middelen zo effectief mogelijk te laten zijn, is het essentieel om ze precies op het juiste tijdstip toe te passen. Dat wil zeggen: zo kort mogelijk op het (eerste) infectiemoment en liefst nog iets daarvoor, dus preventief. Behalve de landelijke bladschimmelwaarschuwing van het IRS, is sinds vorig jaar ook de bladschimmelsensor van Cosun hiervoor beschikbaar als een hulpmiddel. Horsten heeft er twee jaar

geleden al op proef mee geëxperimenteerd en merkte dat je 'eigenlijk nooit te vroeg kunt zijn' met een blad-schimmelbespuiting. „Wanneer je de allereerst spatjes op het blad ziet, ben je feitelijk al te laat. De basis voor de ziekte is dan al gelegd en er komt dan bijna altijd nog veel meer aan", zo heeft hij gemerkt.

Ook Van Riet benadrukt dat een bladschimmelbestrijding vrijwel nooit te vroeg is en dat je er 'heel kort op moet zitten'. „De eerste klap is wat dat betreft echt een daalder waard. Ben je te laat, dan loop je de rest van het seizoen achter de feiten aan." Tot slot tipt de adviseur graag nog even de 'andere mogelijkheden' aan om het blad gezond te houden, zoals het gebruik van bladvoeding en hulpstoffen. „Ook die kunnen net weer dat zetje geven om het blad op het eind groen en gezond te houden. Elk stuur waarmee je als bietenteler kúnt sturen, moet je in mijn ogen ook echt grijpen", zo besluit hij.

'INFINITO BLIJFT ONMISBAAR VOOR DE PRAKTIJK'

Infinito is al bijna vijftien jaar een basismiddel in de bestrijding van Phytophthora. Veel eigenschappen van het middel zijn inmiddels door en door bekend, zoals de zeer sterke, betrouwbare werking, de flexibele toepassingsmogelijkheden en de grote bedrijfszekerheid. Toch komen er elk seizoen vanuit de praktijk weer wat nieuwe vragen. **Akkerbouw Koerier** legde ze voor aan Crop Advisor en aardappelspecialist Simon Jensma. Volgens hem blijft Infinito voorlopig onmisbaar voor de praktijk.

Crop Advisor en aardappelspecialist Simon Jensma.

middelenproef hebben we afgelopen seizoen echter gezien dat Infinito op het punt van knolbescherming niet onder doet voor middelen die nu vaak op het eind van het seizoen worden ingezet."

Welke rol kan Infinito spelen op het gebied van resistentiemanagement?

„Infinito bevat de werkzame stoffen propamocarb en fluopicolide. Deze zitten in verschillende chemische groepen (*FRAC 28 & 43, red.*). Vrijwel alle andere phytophthora-middelen zitten met hun werkzame stoffen in slechts twee chemische groepen (*FRAC 21 & 40, red.*). Er zijn nu nog geen problemen met resistenties, maar Infinito kan wel een belangrijke bijdrage leveren om dit in de toekomst te voorkomen."

Tot slot: wat is de beste plek voor Infinito in het spuitschema?

„Voor pootaardappelen blijft het advies: vanaf begin knolvorming tot aan loofdoding, waarbij een maximum hoeveelheid geldt van 6,4 liter per hectare. Eventueel kan daarbij een middel tegen Alternaria worden toegevoegd, zoals bijvoorbeeld het nieuwe middel Propulse.

In consumptie- en zetmeelaardappelen is ons advies: vanaf begin knolvorming tot aan het afsputten. Afhankelijk van de phytophthoradruk kan de dosering van Infinito trapsgewijs worden opgehoogd van 0,9 l/ha bij zeer droge omstandigheden met een lage druk, naar 1,2 l/ha bij een normale druk, tot 1,6 l/ha bij een hoge druk. Eventueel kan hier nog 0,2 l/ha Curzate® partner aan worden toegevoegd, bijvoorbeeld wanneer er al aantastingen in het gewas aanwezig zijn. Met deze super-flexibele toepassingsmogelijkheden past Infinito in elk spuitschema."

Is Infinito wel opgewassen tegen de nieuwe isolaten EU-36 en EU-37?

„De afgelopen jaren zijn er diverse (pot)proeven uitgevoerd waarbij de werking van Infinito tegen alle belangrijke isolaten - Blue 13, EU-36 en EU-37 - is onderzocht. Hieruit kwam telkens naar voren dat het middel een uitstekende werking heeft op alle isolaten, dus ook op de nieuwere en agressievere varianten EU-36 en EU-37. Infinito pakt Phytophthora dus in de volle breedte aan."

Hoe zit het eigenlijk met de regenvastheid van Infinito?

„In de meest recente middelentabel van Euroblight (*het onafhankelijke netwerk van phytophthoradeskundigen, red.*) krijgt Infinito voor regenvastheid een waardering van 2,5 bolletje. Dat is gewoon goed. Bovendien hebben we in recente regenvastheidsproeven (2019) opnieuw bevestigd gekregen dat het

middel een aandroogtijd van ongeveer een uur nodig heeft voor een goede opname. En daarbij zagen we ook dat de opname na 30 minuten razendsnel toeneemt. Vooralsnog houden we echter de aandroogtijd van 1 tot 2 uur aan, toegepast op een droog gewas."

In hoeverre werkt Infinito op een verouderd gewas?

„Infinito - en dan met name de werkzame stof fluopicolide - biedt een prima bescherming tegen Phytophthora later in het seizoen, zowel tegen blad- als tegen knolinfecties. In een grote reeks doorspuitproeven die het afgelopen jaar in Noordwest-Europa zijn uitgevoerd, blijkt dat Infinito (1,6 l/ha) zelfs de beste bescherming tegen late bladinfecties biedt. Ook tegen knolinfecties heeft Infinito een prima werking, al is die eigenschap is de laatste jaren wat ondergesneeuwd, vooral omdat Infinito vaak in het middenblok wordt gepositioneerd. In een vergelijkende

'GEVOLGEN ALTERNARIA NOG TEVEEL ONDERSCHAT'

„De schade van Alternaria in aardappelen is - zeker de laatste jaren - groter dan die van Phytophthora. Een sterke focus op Phytophthora, dat hebben de meeste telers wel. Maar de gevolgen van Alternaria worden nog steeds onderschat." Dat zegt Jan-Willem Scherpenisse, adviseur akkerbouw bij Van Iperen.

Om de ziekte onder de duim te houden is volgens hem een vroege bestrijding - liefst voor de bloei - essentieel. Dit jaar kan dat voor het eerst met het middel Propulse.

„Alternaria begint met wat kleine vlekjes in het blad. Dat lijkt altijd wat onschuldig, zeker wanneer je het met de grote Phytophthora-vlekken vergelijkt. Maar uiteindelijk kan Alternaria minstens net zo snel en verwoestend door het gewas wervelen als Phytophthora. Vervolgens kun je bij Phytophthora nog ingrijpen na een infectie. Bij Alternaria ben je dan al te laat en kun je alleen maar toezien hoe het gewas steeds verder afsterft. Daardoor krijgt niet alleen de productie een flinke knauw, maar kan ook een MH-bespuiting veel minder effectief uitpakken omdat daarvoor een gezond en vitaal gewas nodig is. Al met al zijn de gevolgen van Alternaria vaak groter dan je aanvankelijk verwacht." Jan-Willem Scherpenisse geeft in een paar zinnen weer waarom Alternaria in de praktijk zo'n venijnige ziekte is. Wat hem betreft mag de ziekte nog wel iets serieuzer genomen worden. „Telers denken nog te vaak dat schade van die vlekjes wel mee zal vallen. Totdat ze

Jan-Willem Scherpenisse is adviseur akkerbouw bij Van Iperen.

hun gewas later in het seizoen steeds verder zien aftakelen. Wat dat betreft is Alternaria echt een sluipmoordenaar."

Mancozeb en difenoconazool

Tien jaar geleden was Alternaria nog een ziekte die eigenlijk alleen in zuidelijkere delen van Europa problemen gaf. In Nederland bleef de schade veelal beperkt, vooral omdat er destijds veel mancozeb-achtige producten en ook Strobilurines tegen Phytophthora werden ingezet. Met die middelen werd tegelijkertijd ook Alternaria voldoende onder de duim gehouden. „Maar een jaar of vijf geleden kregen we plotseling te maken met grotere schades, vooral in het zeer gevoelige ras Bintje. Uit onderzoek bleek dat een stam van *Alternaria solani* verminderd gevoelig was geworden voor middelen uit de groep van stro-

bilurines en dat bij een bepaalde stam van *Alternaria alternata* zelfs volledige resistentie werd geconstateerd. Het rond de bloei inzetten van deze middelen - wat toen gangbaar was - had daardoor nauwelijks zin meer. Gelukkig kregen we met middelen op basis van difenoconazool (o.a. Narita®) weer een goed wapen in handen om Alternaria te bestrijden. Samen met mancozeb - dat de laatste jaren weer wat ruimer is ingezet om mangaan aan het gewas toe te voegen -

'PROPULSE KOMT PRECIES OP HET GOEDE MOMENT'

hebben we Alternaria redelijk onder controle kunnen houden", zo blikt de adviseur terug.

'Propulse komt op 't goede moment'

Nu mancozeb volgend seizoen echter van het toneel verdwijnt en de handhaafbaarheid van de stof difenoconazool ook steeds meer een 'discussiepunt' wordt, dreigt Alternaria opnieuw een probleem te worden. Bovendien lijkt het klimaat in Nederland ook steeds iets 'zuidelijker' te worden, waardoor de ziekte sowieso steeds beter kan gedijen. Scherpenisse is daarom verheugd dat onlangs het middel Propulse is toegelaten tegen Alternaria in aardappelen. „Propulse komt wat dat betreft precies op het goede moment. Want met het wegvallen van mancozeb wordt de spoeling wel heel erg dun", zo stelt hij.

Dit seizoen wil de adviseur Propulse vooral zo breed mogelijk introduceren bij de telers. Daarbij adviseert hij om het middel zo'n 8 weken na opkomst, net voor de bloei, toe te passen en het daarna af te wisselen met Narita®. „Propulse spuit je preventief, dus ruim voordat Alternaria zichtbaar aan de orde is. Dat kan voor telers misschien wat 'voorbarig' aanvoelen, maar het is wel essentieel om de ziekte uit het gewas te houden. Verder is het belangrijk om de interval niet te groot te laten worden, dat wil zeggen: hooguit 14 dagen. En ook van belang: blijf lang genoeg doorspuiten, vooral wanneer het gewas nog tot ver in september groen moet blijven."

Botrytis en Sclerotinia

Scherpenisse raadt telers aan om dit jaar alvast 'proef te draaien' met Propulse, „want vanaf volgend seizoen zal het middel onherroepelijk een belangrijke rol gaan spelen in de aardappelteelt." Tot slot wijst de adviseur ook nog even op de nevenwerking van Propulse op Botrytis en Sclerotinia. „Daarmee pakt het middel in feite alle belangrijke schimmels - buiten Phytophthora - aan en blijft het gewas groener en vitaler."

Narita® is een geregistreerd handelsmerk van Globachem

Kenmerkend voor Alternaria zijn de talloze, kleine vlekjes op het blad. Deze worden begrensd door de nerven van het blad, waardoor de vlekjes er enigszins hoekig uitzien. Ook typisch zijn de concentrische ringen in de vlekken. Alternaria treedt vooral bij droogte en in een verouderd gewas.

Alternaria-aantastingen komen vooral voor op oudere bladeren en worden vaak pas vanaf het begin van de afrijping goed zichtbaar. Infecties ontstaan meestal bij regen na een droge periode. Daarna duurt het zo'n 6 tot 8 dagen voordat een aantasting zichtbaar is.

'BIJ UIEN LUISTERT ALLES EVEN WAT NAUWER'

Houbraken heeft duidelijk plezier in de nieuwe teelt. En ook belangrijk: hij ziet het als een nieuwe uitdaging. „Bij uien luistert alles net even wat nauwer. Het zaaien, het beregenen en vooral de onkruid- en ziektebestrijding. Gelukkig ben ik als loonspuitbedrijf gewend om precies en op tijd te werken. En wat meer 's avonds en 's morgen vroeg spuiten - wat bij uien vaker nodig is dan bij andere gewassen - vind ik ook niet zo'n probleem", lacht hij. De 'vuurdoop' van afgelopen jaar is dan ook goed bevallen. Ondanks het kurkdroge voorjaar en een behoorlijke plaagdruk heeft hij een puike partij uien van zijn land gehaald. Als 'bewijs' laat hij de afleverpapieren zien: 400 ton uien van iets meer dan vijf hectare. Ofwel: tegen de 80 ton per hectare. Aan de bijbehorende handel moest hij wel even wennen. „Een handelaar deed een bod, maar liet daarna niks meer van zich horen. Daar heb ik achteraf te lang op gewacht. Uiteindelijk heb ik ze voor 14 cent per kilo verkocht, maar dat had ook een paar cent meer kunnen zijn", zo blikt hij terug. Hoewel de akkerbouwer beseft dat de uienteelt 'goud' maar ook 'brandhout' kan zijn, was het verschil met de aardappelen wel heel erg groot. „Ik had afgelopen

Willie Houbraken heeft een loonspuit- en akkerbouwbedrijf in Bergeijk (N-Br.). Op ca. 90 hectare zandgrond verbouwt hij aardappelen, suikerbieten, waspeen, wintertarwe, maïs en uien.

jaar 20 ton op contract en de rest voor dagprijs. Het moge duidelijk zijn dat dat héél veel geld heeft gekost. Als je dan ziet wat de uien opleveren, dan laat je die teelt niet zomaar meer los", zegt hij met een brede lach.

Leermomenten

Dit voorjaar zaaide Houbraken opnieuw ruim 5 hectare uien. Hoewel hij alle werkzaamheden - met uitzondering van zaaien en oogsten - zelf uitvoert, is er voorafgaand aan alle belangrijke handelingen en beslissingen toch even contact met Alliance-adviseur Ed Boerboom. „Hij heeft gewoon veel meer ervaring met de teelt. Daar kan ik alleen maar van leren", stelt de akkerbouwer. Leermomenten waren onder andere het beregenen, dat bij uien veel voorzichtiger moet gebeuren. „In aardappelen, maïs en bieten zijn we gewend om er in één keer 25 of 30 millimeter op te gooien. In uien is 15 millimeter de max, moet je vaker terugkomen en kun je het moment van beregenen ook

niet zomaar even een paar dagen uitstellen." Ook nieuw voor hem was de inzet van de steriele mannetjesteknik tegen uienvlieg. „Een mooi systeem, dat we collectief met meerdere telers hebben ingezet en dat afgelopen seizoen prima heeft gewerkt." Voorlopig ziet Houbraken nog geen reële mogelijkheden om het areaal uit te breiden. „Het liefst zet ik de uien op mijn eigen grond, waarbij ik een rotatie van 1-op-6 tot 1-op-7 aanhoud. Op de meeste ruil- of huurgrond - waar veel oud grasland bij zit - is het lastig om uien te telen. Daar zet ik toch liever aardappelen." Bovendien wil de akkerbouwer de ziekte- en plaagdruk zo laag mogelijk houden. „Afgelopen jaar hadden we hier weinig tot geen last van valse meeldauw en trips. Als het even kan wil ik dat wel zo houden."

Vroeg leveren

Voor de komende jaren zet Houbraken in op een zo vroeg mogelijke teelt, waarbij er liefst nog in augustus geleverd kan worden. „Dan zitten we net voor de grote massa aan, wat hopelijk een net iets betere prijs oplevert." Hoewel bewaren (nog) niet aan de orde is, heeft hij afgelopen winter toch alvast wat ventilatieluiken aangebracht in zijn voormalige potstal voor zoogkoeien. „Zo hebben we in ieder geval de mogelijkheid om de uien een tijdje op te slaan." Hoewel de akkerbouwer alle vertrouwen heeft in de uienteelt, houdt hij er rekening mee dat het ook een keer mis kan gaan - zowel qua prijs als qua teelt. Hij haalt hiervoor de nacht van 23 juni 2016 aan, waarin er rond Bergeijk hagelstenen zo groot als tennisballen naar beneden kwamen. „In alle gewassen hadden we toen enorme schade en van de waspeen was zelfs helemaal niks meer over. Dat heeft ons toen vele tienduizenden euro's gekost. We hopen het nooit meer mee te maken, maar we weten hierdoor wel wat verliezen is."

Her en der staan er wat plukken gerst op het land. „Dat had het stuifdek moeten zijn", vertelt Houbraken, „maar dat is niet overal even goed opgekomen. Bovendien hebben de vogels veel korrels weggevreten."

De uien - op 9 maart gezaaid - zijn eind april nog klein, maar staan er wel goed op.

Op een aantal plekken is alweer wat zwarte nachtschade gekiemd. Tijd voor de derde bespuiting.

Ook de onkruidbestrijding in de tarwe is goed verlopen. Na een najaarstoepassing met Herold is er eind maart nog een keer met Atlantis Star (op kleigrond) en Cossack Star (op overgangsgrond) gespoten. „Het lijkt erop dat we duist en ook ander onkruid redelijk goed onder controle hebben gekregen. Misschien moeten we op een enkel stuk nog een keer met MCPA aan de slag, maar dan hebben we het denk ik ook redelijk goed schoon.“, vertelt Van der Burg. Van resistente duist heeft hij vooralsnog weinig

Als het even kan slaat Van der Burg de T1-bespuiting over. „Zeker bij droog weer durf ik het wel aan om een tijdje te wachten. Zodra het vlaggenblad er dan uit is, zet ik er meteen een volle T2-bespuiting op, gevolgd door een T3- bespuiting met Prosaro", zo legt hij zijn strategie uit. Is er vanwege een hoge ziektedruk toch een T1-bespuiting nodig, dan probeert hij wat te bezuinigen op de T2-bespuiting om vervolgens op tijd een T3-bespuiting met Prosaro uit te voeren. Van der Burg erkent dat deze 'flexibele' manier van werken misschien wat minder standaard is, maar dat er zo wel heel gericht tegen ziekten wordt gespoten - alleen wanneer dat echt nodig is. Ook qua kosten pakt deze strategie doorgaans iets gunstiger uit, onder andere omdat een T3-bespuiting met Prosaro relatief goedkoop is, zo heeft de akkerbouwer ervaren. Nog een reden om vrijwel standaard in te zetten op een T3 met Prosaro is de zekerheid van een goed beschermd gewas tot aan de oogst. En dat is extra van belang omdat hij alle tarwe gebruikt als voer voor zijn 70.000 vleeskuikens. „Ik zal niet beweren dat een T3-bespuiting noodzakelijk is om kwaliteitstarwe telen, maar biedt het wel extra zekerheid dat de korrels vrij zijn van schadelijke schimmels.", zo besluit hij.

PROSARO: BELANGRIJK IN VELDBONEN

Roest in veldbonen

'EERSTE JAAR NIET ZONDER SLAG OF STOOT VERLOPEN'

De op 16 april gezaaide uien staan op doorbreken, zien de broers Henk en Robert Sloots. De opkomst is vele malen beter dan vorig jaar.

Het eerste teeltjaar is bepaald niet zonder slag of stoot verlopen, zo blikken de broers Sloots terug. „Door kou en droogte kwam het gewas maar heel langzaam op gang. Dat kwam deels doordat de uien op kaal aardappelland stonden, waar we alleen gewoeld en gekopegd hadden. Hoewel het zaaibed nog best goed was, warmde de grond erg laat op en was de opkomst ronduit wisselvallig”, zo vertelt Robert. Broer Henk vult aan dat het uienperceel 'toevallig' ook tamelijk dicht aan de Waddendijk lag, waar de lucht doorgaans wat kouder is dan verder landinwaarts. „Ook dat heeft de ontwikkeling weer net iets meer vertraagd.” Door de wisselvallige stand - met ook wat tweewassigheid tot gevolg, was de onkruidbestrijding extra lastig. Bovendien stak er vanwege de zachte winter veel aardappelopslag de kop op. „We hebben vier keer moeten stippen om het gewas een beetje schoon te krijgen; dat was toch wel een flinke tegenvaller”, aldus Henk. Uiteindelijk viel de oogst met 48 tot 50 ton per hectare - met daarin flink wat dikhalzen - behoorlijk tegen. „70 ton moet hier eigenlijk goed mogelijk zijn, zo weten we van collega's die al wat langer uien telen. Je kunt dus wel zeggen dat we het nodige lesgeld hebben betaald”, zo erkent Robert. Dat de uien uiteindelijk voor 19 cent (in december) zijn afgeleverd, maakt het seizoen nog enigszins goed, zo vinden de broers.

Op tijd rooien

Dit jaar is de start aanmerkelijk beter, zo blijkt tijdens een kort rondje over het land. Begin mei staan de plantjes op doorbreken en de opkomst lijkt mooi egaal te worden. „We hebben de uien op 16 april gezaaid. Dat is misschien iets aan de latere kant, maar daar hebben we achteraf zeker geen spijt van. Op de vroeger gezaaide percelen zie je nu wat korstvorming door droogte. Daar hebben we hier geen last van”, aldus Robert. Ook de onkruidbestrijding zal met een egale opkomst heel wat gemakkelijk verlopen dan vorig jaar, zo verwacht hij. En met tarwe als voorvrucht en een

aantal vorstdagen in de winter, zal aardappelopslag dit seizoen ook geen groot thema zijn. Hoewel het gewas nog meerdere maanden voor de boeg heeft, hopen de broers dat ze dit jaar op tijd kunnen rooien - liefst eind augustus of begin september. De uienoogst valt dan wel deels samen met de pootaardappeloogst, maar dat is altijd beter dan het 'modderen' van afgelopen seizoen... „Vorig

Robert (links) en Henk Sloots hebben samen met hun vader Roelof een akkerbouwbedrijf in Eenrum (Gr.). Op 178 hectare (op twee locaties) telen ze pootaardappelen (57 ha), winterstarwe (100 ha), suikerbieten (18 ha) en uien (7,5 ha).

jaar wilden de uien absoluut niet strijken en hebben we ze pas op 10 oktober door de loonwerker laten rooien en een week later opgeladen met onze eigen zelfrijder. Omdat er tussen het rooien en laden ook nog weer een bui viel, hebben we aardig lopen modderen. Dat willen we dit jaar hoe dan ook voorkomen”, aldus Henk.

Zijn uien een blijvertje?

Voor de opslag van de uien hebben de broers twee cellen van elk 250 ton beschikbaar. „Met 7,5 hectare uien maal een opbrengst van 70 ton zou dat ongeveer moeten passen”, rekt Robert voor. Een verkoopstrategie van de vrije geteelde uien hebben de broers (nog) niet... „Eerst maar eens zien dát we de cellen vol krijgen; dan doen we het al beter dan vorig jaar”, zegt Henk. Tot slot de vraag: is de uienteelt een blijvertje op hun bedrijf? Wederom kijken de broers elkaar aan. Dan zegt Robert: „Die vraag durf ik nu nog niet te beantwoorden. We hebben ervaren dat de teelt niet vanzelf gaat en dat je er bovenop moet zitten. Ik wil nu eerst zien wat we komende herfst in schuur hebben liggen. Misschien hebben we dan ook het antwoord.”

De maatschap heeft nauwelijks iets aan hoeven schaffen of te veranderen voor de uienteelt; de meeste machines en werktuigen - en ook opslagruimte - zijn er al vanwege de pootaardappelteelt. Een van de weinige investeringen is de opraapbek voor uien op de zelfrijder.

'ZWARTE ROEST WORDT STEEDS BRUTALER'

„Zwart roest krijgt steeds meer vat op de productie van graszaad. In raaigrassen neemt de druk gestaag toe en ook in ander soorten zoals Westerwolds-, Italiaans- en rietzwenkgras komen we het sinds een paar jaar tegen. Wat dat betreft is de schimmel steeds brutaler geworden", zegt Jan Ros van DLF. Als teeltvertegenwoordiger voor Noord-Nederland heeft hij jaarlijks zo'n 1000 hectare graszaad onder zijn hoede, waarvan 90 procent eerstejaars Engels raaigras. **Akkerbouw Koerier** sprak met hem over actuele zaken, waaronder het zeer krappe middelenaanbod in de teelt. „Tegen zwarte roest beschikken we voorlopig alleen over Prosaro. Daar moeten we dus heel erg zuinig op zijn!"

Om te beginnen: hoe staat het graszaad in uw werkgebied er momenteel bij?

„Ik mag wel zeggen: ronduit goed. Afgelopen herfst hebben de telers probleemloos kunnen zaaien en ook de najaarsonkruidbestrijding tegen straatgras is goed gelukt. Daarna zijn de percelen goed de winter doorgekomen. Op een enkel perceel is er wat sprake geweest van wateroverlast of ganzen- en eendenschade. Al met al is er slechts zes hectare verloren gegaan.

De afgelopen weken (*tot half april, red.*) hebben de gewassen wat stil gestaan door het koude weer. Daardoor lopen we nu een week of twee achter op normaal. Maar met warmer weer in aantocht - en hopelijk regelmatig een buitje - halen we dat vermoedelijk wel weer in."

Hoe heeft het graszaadareaal zich de laatste jaren ontwikkeld in het Noord-Nederland?

„Ons areaal is de laatste jaren redelijk stabiel gebleven. We werken met een tamelijk vaste club van telers, waar graszaad een vaste plek in het bouwplan heeft. Vallen er telers af, dan wordt hun areaal grotendeels overgenomen door de andere telers."

Jullie zoeken dus niet actief naar nieuwe telers?

„Om het areaal stabiel te houden zoeken we elk jaar wel een paar nieuwe telers erbij. Maar dat is op dit moment best lastig vanwege de relatief hoge graanprijzen. Akkerbouwer zijn kritisch wanneer het over het saldo gaat, zeker de jongere akkerbouwers. Momenteel kijkt het saldo van Engels raaigras weinig af van dat van wintertarwe. Maar over meerdere jaren bekeken levert graszaad - in mijn regio toch vooral Engels raaigras - zo'n €200 per hectare meer op dan wintertarwe. Dat moet ook, want de teelt is wat risicovoller. Daar tegenover staat echter dat graszaad een enorme boost geeft aan de kwaliteit en gezondheid van de bodem. Dat is ook wat onze vaste telers zo waarderen: zij zien gewoon dat graszaad de andere teelten op het bedrijf naar een hoger plan tilt, zowel in opbrengst als kwaliteit. Met name als voorvrucht voor tulpen is graszaad een zeer gewilde teelt. Sommige bollentelers verlängen zelf graszaad als voorvrucht."

Wat zijn op dit moment de grootste knelpunten binnen de teelt?

„Het belangrijkste knelpunt is toch wel de beschikbaarheid van middelen tegen onkruiden en schimmelziekten. Vooral in Engels raaigras is de spoeling al jaren heel erg dun. De Werkgroep Graszaad en Graszoden - waarin zowel de graszaadfirma's als de telers vertegenwoordigd zijn - doet er alles aan om nieuwe middelen toegelaten te krijgen of tijdelijke vrijstellingen voor bestaande middelen te verwerven. Voor dit seizoen is dat bijvoorbeeld weer gelukt voor Fox®, een voorjaarsmiddel tegen paarse dovenetel en ereprijs. Samen met een najaarsbespuiting met ethofumesaat vormt dit middel een goede, maar nog steeds erg dunne basis voor de onkruidbestrijding."

En met de ziektebestrijding, hoe staat het daarmee?

„Daar is de situatie misschien nog wel zorgelijker. De bestrijding van zwarte roest - wat veruit de belangrijkste ziekte is in raaigras - leunt namelijk maar op één enkel middel: Prosaro. Daar komt bij dat zwarte roest steeds verder op lijkt te rukken. Niet alleen in raaigrassen, maar sinds een paar ook in andere soorten zoals Westerwolds raaigras, Italiaans raaigras, Festulolium en rietzwenkgras. Mogelijk is dit het gevolg van mutaties van de schimmel en wellicht spelen de warme winters van de laatste jaren er een rol in. We weten het eigenlijk niet precies... Hopelijk heeft de vorstperiode van afgelopen winter en het koude voorjaar de schimmel weer wat de kop ingedrukt, waardoor hij zich nog wat langer koest houdt. Want: hoe vroeger zwarte roest opduikt, hoe groter de schade."

Zwarte roest kan veel schade aanrichten in raaigrassen. Het komt hoofdzakelijk voor op de stengel en de aar.

Herkennen telers zwarte roest en signaleren ze de ziekte op tijd?

„Hm... Dat zou misschien wel moeten, maar de praktijk is vaak dat wij als teeltvertegenwoordigers de percelen nauwlettend in de gaten houden en het bestrijdingstijdstip bepalen. Het lastige is namelijk dat zodra je zwarte roest signaleert, je eigenlijk al te laat bent voor een bestrijding. Je moet dus preventief met Prosaro spuiten, liefst net voordat de ziekte de kop op steekt. Uit ervaring weten we dat de vroegste diploïde raaigrasrassen meestal zo rond 12 mei gaan doorschieten. Vanaf die datum worden we extra alert, vooral wanneer het ook nog eens vochtig en warm is. Vinden we daar de allereerste infectie, dan is het tijd om telers te waarschuwen dat ze een bespuiting uit moeten voeren. Voor telers is het elk jaar weer hopen dat de schimmel pas laat in het seizoen - na de bloei optreedt, want dan is de (mogelijke) schade aanmerkelijk kleiner dan bij een vroege infectie."

Wat is het verschil tussen een vroege of een late infectie?

„Bij een vroege infectie - dus voor de bloei - kunnen de stengels zodanig zwaar ingesnoerd worden, dat er veel minder of zelfs helemaal geen zaad wordt

Jan Ros is teeltvertegenwoordiger bij DLF Seeds & Science.

Zijn werkgebied beslaat Noord-Holland, Texel, Noordoostpolder, Flevoland, Friesland en Groningen.

gevormd. Bij latere infecties is de schade veel minder groot en blijft het vaak bij lichtere zaden. Een vroege infectieperiode is daarom vooral gevaarlijk voor de latere raaigrasrassen, temeer deze in het algemeen ook nog wat gevoeliger zijn voor zwarte roest dan de vroegere rassen. Vooral voor de latere rassen is het dus zaak op op tijd én onder goede omstandigheden met Prosaro te spuiten."

Wat zijn goede spuitomstandigheden?

„Belangrijk zijn groeizaam weer en een luchtvochtigheid van minimaal 70 procent. Dan wordt het middel optimaal opgenomen. In de praktijk betekent dit dat je eigenlijk 's avonds of 's morgens vroeg moet spuiten, maar uit ervaring weet ik dat dit lang niet altijd gebeurt. Deels vanwege de tijdsdruk in die periode, maar ook gewoon omdat graszaad niet vooraan staat in de rij van belangrijkste gewassen. Ook wordt er nog wel eens te lang gewacht met spuiten, bijvoorbeeld omdat het te schraal is of juist te nat is. Als het spuitwerk dan een week of nog langer blijft liggen, zien we vaak problemen ontstaan. Zeker bij een vroege infectie kan de schade enorm oplopen. In plaats van gemiddeld 1800 kilo zaad per hectare, kan de opbrengst dan zomaar terugvallen naar 300 of 400 kilo. Het lijkt me duidelijk dat je daar geen graszaad voor kunt telen..."

Tot slot: is een bespuiting met Prosaro tegen zwarte roest altijd nodig?

„Op eerstejaars percelen raaigras is een bespuiting met Prosaro absoluut noodzakelijk om er een schone en zekere oogst vanaf te halen! Omdat in mijn werkgebied zo'n 90 tot 95 procent van alle raaigrassen maar één jaar op het land staat, geldt dit dus voor nagenoeg alle percelen in Noord-Nederland. Tweedejaars percelen bezitten vaak enige ouderdomsresistentie en zijn daardoor iets minder vatbaar. Dat geldt ook voor tetra's, die wat minder gevoelig zijn dan diploïde rassen. Bij deze, relatief kleine categorie zou je eventueel een bespuiting achterwege kunnen laten.

Belangrijk is in ieder geval dat Prosaro zo optimaal mogelijk zijn werk kan doen. Je krijgt namelijk maar één kans om zwarte roest goed te bestrijden! Om de werking te versterken adviseren wij om een uitvloeier of plantversterker toe te voegen. Om de kosten hoeft je dat niet te laten. Prosaro kost een kleine €50 per hectare en voor een goede hulpstof komt daar nog eens een tientje bij. Daarvoor kun je het risico van een minder goede ziektebestrijding gewoonweg niet nemen."

Fox® is een geregistreerd handelsmerk van ADAMA

'AAN DE UIENTEELT MOET JE ECHT VOORRANG GEVEN'

Jantinus Beijering uit Schoonloo (Dr.) verbouwt voor het derde jaar uien. „Als je er goed bovenop zit, dan kun je hier prima uien telen”, zo is zijn ervaring. Cruciale onderdelen zijn de onkruid- en ziektebestrijding. „Die luisteren heel erg nauw. Uien spuiten kan niet even een paar dagen wachten; daar moet je echt voorrang aan geven.”

„Of de uienteelt goed bij ons bedrijf past?”, zo herhaalt Jantinus Beijering de eerste vraag „Nee, eigenlijk niet. We zijn al heel druk met de pootaardappelen en vooral tijdens de oogstperiode kunnen we de uien er eigenlijk niet bij hebben. Maar ja, met uien is een mooi saldo te halen, zo hebben we afgelopen jaren gemerkt. Dan moeten we maar eventjes wat harder werken!”, zegt hij met een brede lach. Behalve het vooruitzicht van een goed saldo, vindt de akkerbouwer het ook een mooie nieuwe uitdaging. „Bij de uienteelt moet je er écht bovenop zitten. Met zaaien, met beregenen, met de onkruid- en ziektebestrijding, met de oogst en ook met de bewaring. Ik vind dat alleen maar mooi! Bovendien hou ik wel van beetje risico en de bijbehorende handel past me ook wel. Met uien kun je wat dat betreft alle kanten op.”

Areaal enorm gegroeid

Na een start met 15 hectare uien in 2019 is het areaal inmiddels doorgegroeid naar 26 hectare dit jaar. En met een 1-op-6-rotatie op 270 hectare is er nog wel meer ruimte voor dit nieuwe gewas. „Toch houden we het voorlopig even zo”, zegt Beijering. „Aan die 26 hectare hebben we onze handen vol. Bovendien moet er eerst een nieuwe bewaarschuur bijkomen, voordat we aan verdere groei kunnen denken. Wil je wat aan uien verdienen, dan moet je alles op kunnen slaan.” Volgens teeltadviseur Gerwin Vos van WPA Robertus - die ook bij het gesprek aanwezig is - heeft de uienteelt in heel Drenthe een flinke vlucht genomen. „Vijf jaar geleden stond er amper uien in dit gebied. En nu liggen er meerdere honderden hectares. Dat is toch een ongekende verandering in heel korte tijd.” Volgens Vos past de uienteelt doorgaans goed in het Noordoostelijke bouwplan en is er ruim voldoende maagdelijke grond beschikbaar. Ook is de afgelopen jaren gebleken dat uien van het zand prima te be-

Jantinus Beijering (links) heeft een akkerbouwbedrijf in Schoonloo (Dr.). Op een areaal van ca. 270 hectare verbouwt hij pootaardappelen (95 ha), zetmeelaardappelen (50 ha), suikerbieten (50 ha), zomergerst (50 ha) en zaaiuien (26 ha). Verder houdt hij ca. 170.000 vleeskuikens. Gerwin Vos is teeltadviseur bij WPA Robertus.

waren zijn. Belangrijk is wél om op tijd te oogsten, zodat de uien niet te grauw worden. „Je moet dus niet voor de allerlaatste kilo's gaan, want dan boer je met de kwaliteit meteen een heel stuk achteruit”, zo weet hij. Ook benadrukt de adviseur dat de uienteelt 'altijd voor moet gaan' op andere teelten. En dat vergt - zeker voor de starters - een andere mindset. „Veel akkerbouwers zijn nog aan het aardappels poten, wanneer ook de onkruidbestrijding in de uien uitgevoerd moet worden. Dan moet je beseffen: dat poten kan nog wel even wachten, maar de onkruidbestrijding in uien zeker niet.” Ook het beregenen moet volgens hem alle prioriteit krijgen. „Wacht niet te lang op een buitje, dat misschien helemaal niet komt.

Uien moeten stelselmatig water hebben; dat moet je echt plannen.”

Fandango en Luna Experience

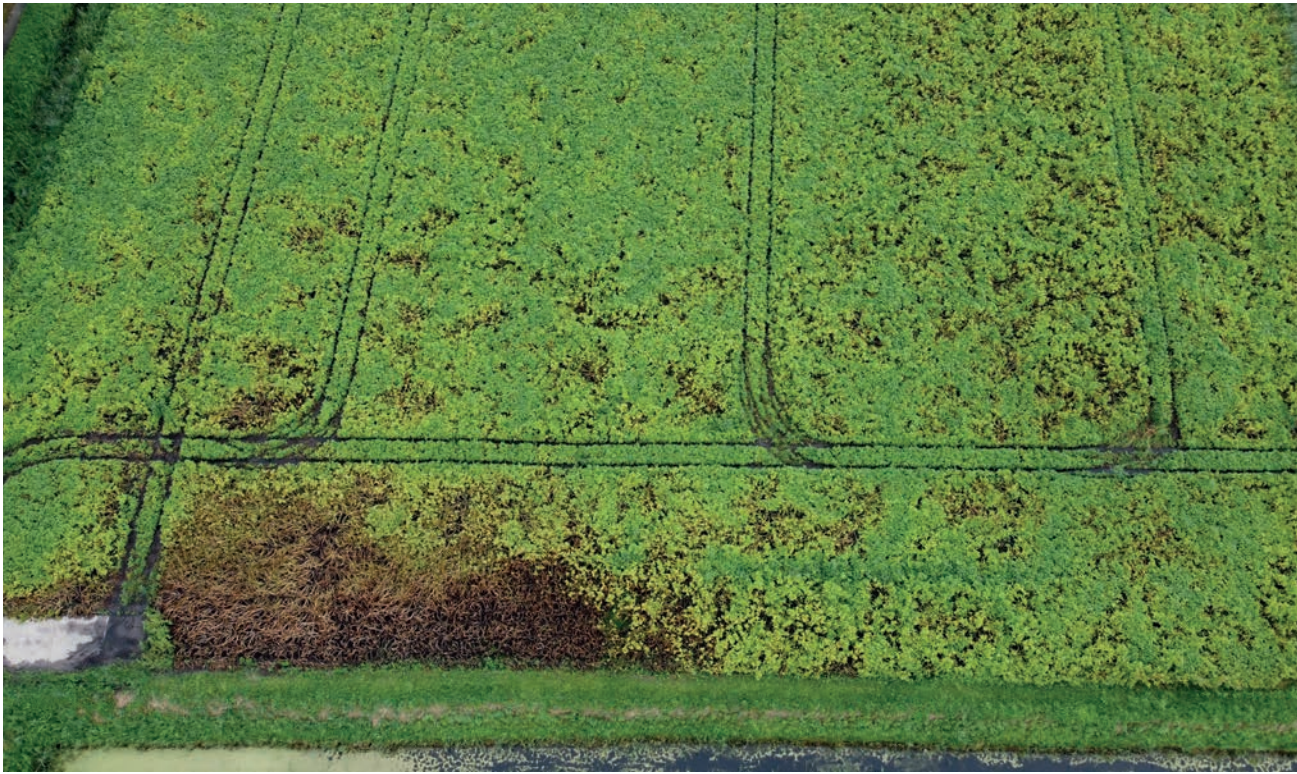
Nog een belangrijk onderdeel binnen de teelt is de ziektebestrijding. Vos vertelt dat de druk van valse meeldauw, bladvlekkenziekte en Stemphylium in zijn werkgebied nog niet zo heel groot is. „Dat is vooral het gevolg van het droge weer van de afgelopen jaren, maar ook omdat de meeste uienperceel nog op redelijk afstand van elkaar liggen. Met name valse meeldauw krijgt daardoor minder kans om zich te verspreiden; die schimmel hebben we hier de laatste jaren dan ook bijna niet gezien.” Hoewel de ziektedruk vooralsnog laag is gebleven, waarschuwt Vos nadrukkelijk voor onderschatting „In een nat seizoen is alles anders en moet je alle zeilen bijzetten om schimmelziekten onder de duim te houden. De meeste nieuwe telers hebben dat nog niet ervaren, maar dat gaat natuurlijk wel een keertje komen.” Ook zorgelijk is dat het middelenpakket tegen uienziekten de laatste jaren behoorlijk uitgedund is. Daar komt bij dat het veelgebruikte (en goedkope) middel mancozeb volgend jaar ook niet meer is toegelaten. „Feitelijk houden we dan nog maar een handvol middelen over, waarvan Fandango en Luna Experience veruit de belangrijkste sterkhouders zijn. Deze twee middelen vormen volgend jaar het hart van de ziektebestrijding en zullen we gericht en afwisselend in het middenblok in moeten zetten”, zo blikt Vos alvast vooruit. Hoewel met Fandango en Luna Experience alle belangrijke schimmelziekten in uien uitstekend te bestrijden zijn, maakt de adviseur zich toch wat zorgen over het sterk beperkte middelenpakket wat na het vervallen van mancozeb overblijft. “Volgend seizoen missen we alle middelen op basis van mancozeb en worden we erg afhankelijk van een klein pakket aan producten. Zoiets is natuurlijk geen wenselijke ontwikkeling. We zullen in de teelt heel goed moeten overwegen welk product we op welk moment inzetten.” Mede om deze reden heeft WPA Robertus dit jaar (opnieuw) een proefveld aangelegd bij Beijering. Daarin worden meerdere spuitschema's in uien met

'WE MERKEN DAT DE HANDEL DE LAATSTE JAREN STEEDS MEER ONZE KANT OP KOMT'

elkaar vergeleken. „Daarbij kijken we niet alleen naar de ziektebestrijding, maar ook naar de effecten op greening, uiengezondheid en opbrengst”, aldus Vos. Voor Beijering zijn de 'waarschuwendende woorden' van zijn adviseur in ieder geval niet aan dove-mansoren gericht. „In de uien houd ik me sowieso strak aan het spuitschema. Niet alleen omdat het voor ons nog een redelijk nieuwe teelt is - en we de gevolgen van ziekten nog niet goed kennen, maar ook omdat ik hoe dan ook gezonde uien in de bewaring wil hebben. We merken dat de handel de laatste jaren steeds meer onze kant op komt, omdat ze weten dat we hier mooie uien kunnen telen. Die aanloop richting Drenthe moet natuurlijk wel zo blijven”, zo besluit de akkerbouwer.

'BONENSPINTMIJT ZO VROEG MOGELIJK AANPAKKEN'

„Bonenspintmijt kan in droge en hete zomers flinke schade aanrichten in zetmeelaardappelen. Ze komen vaak ongemerkt vanuit de perceelsranden binnen en kunnen dan in korte tijd vele vierkante meters aardappelen helemaal ten gronde richten”, zegt adviseur Hellen Lensing van Agrifirm. Zij heeft zich de afgelopen jaren verdiept in dit met het blote oog nauwelijks zichtbare beestje. Afgelopen seizoen experimenteerde Agrifirm met het preventief uitzetten van roofmijten op gevoelige rassen. „Dat lijkt goed te helpen, al is er soms ook een aanvullende bestrijding met Batavia nodig.”

„Vaak begint het met wat geel verkleuring langs de perceelsranden. De eerste gedachte bij telers is dan vaak: stikstof- of magnesiumgebrek. Maar wanneer de plek zich uitbreidt en het gewas langzaam afsterft, dan weten ze dat er wat anders aan de hand is en wordt er een adviseur bij geroepen. Doorgaans is het dan te laat om nog in te grijpen.” Hellen Lensing schetst in een paar zinnen hoe de bonenspintmijt zich de afgelopen jaren bij veel zetmeelaardappeltelers heeft gemanifesteerd. Maar, na drie droge jaren met her en der behoorlijk wat schade zijn telers scherper en ook alerter geworden op dit minuscule kleine beestje, zo merkt de adviseur. „Vooral op bedrijven waar het flink geld heeft gekost is er meer aandacht voor bonenspintmijt en wordt de bestrijding serieus genomen.”

Droog en heet weer

Bonenspintmijt treedt vooral op bij droog en warm weer. Het optimum ligt ergens tussen de 24 en 29° C, gecombineerd met een lage luchtvochtigheid. „Hoe meer de weersomstandigheden hieraan voldoen, hoe meer eieren de mijt produceert en ook hoe meer cycli er per seizoen plaatsvinden. Bovendien komen er bij hogere temperaturen relatief meer vrouwtjes dan mannetjes uit, waardoor de vermeerdering nog sneller omhoog schiet”, zo weet Lensing. Onder ideale omstandigheden kan het beestje - dat ongeveer een halve millimeter groot is - tot 300 eieren per dag produceren, wat vervolgens tot een ware 'explosie' van mijten kan leiden. Met name in perceelsranden met veel waardplanten, zoals brandnetel, bijvoet en braam, krijgt de bonenspintmijt alle kans om zich schuil te houden en bij warm weer toe te slaan.

Rasverschillen

Behalve het weer, speelt ook het aardappelras een grote rol bij aantastingen door bonenspintmijt, zo is de afgelopen jaren gebleken. Zo staat Saprodi te boek als zeer gevoelig en lijken ook Altus en Aveka gevoeliger dan gemiddeld. Een waarschijnlijke

Een aantasting door bonenspintmijt vanuit de lucht gezien. Het begint vrijwel altijd vanuit de perceelsrand.

oorzaak is dat deze rassen tamelijk zachte bladeren hebben met bovendien minder beharing aan de onderkant tussen de nerven. De bonenspintmijt kan daardoor makkelijker in het blad prikken. Lensing benadrukt de verschillen tussen rassen geen 'harde wetenschap' zijn en vooralsnog berusten op ervaringen uit de praktijk. „Niettemin zijn de verschillen zo duidelijk dat we er rekening mee houden in onze advisering”, aldus de adviseur.

Roofmijten uitzetten

Om de bestrijding van bonenspintmijt zo duurzaam mogelijk uit te voeren, haalt Lensing allereerst de preventieve, niet-chemische mogelijkheden aan. Dit begint wat haar betreft met een kritische blik op de akkerranden en slootkanten; hoe schoner die zijn, hoe minder kansen voor de bonenspintmijt. Wanneer er akkerrandmengsels worden ingezaaid is het raadzaam om een mengsel te kiezen met zo min mogelijk waardplanten en zoveel mogelijk plantensoorten die natuurlijke vijanden zoals gaasvliegen en roofmijten aantrekken. „Hiermee kun je de beginpopulatie van bonenspintmijt onderdrukken, waardoor je de vermeerdering kunt vertragen. Het werkt dus ondersteunend, maar is niet genoeg om schade in het gewas te voorkomen”, zo benadrukt zij.

Verder is Lensing een warm voorstander van het uitzetten van roofmijten, waarmee afgelopen seizoen voor het eerst is proefgedraaid. „Zo'n 20 Saprodi-telers hebben zakjes met roofmijten opgehangen langs perceelranden waar problemen werden verwacht. En dat heeft zeker geholpen! De populatie bonenspintmijt werd goed onderdrukt door de roofmijten, waardoor de schade uiteindelijk minder was dan op plekken waar we geen roofmijten hadden uitgezet.” Hoewel de ervaringen nog gering zijn, vindt Lensing het een goede zet om - bij verwachte problemen met bonenspintmijt - te starten met het uitzetten van roofmijt (rond het sluiten van de

Hellen Lensing is adviseur bij Agrifirm.

rijen). „Voor 500 meter perceelsranden met om de vijf meter een zakje heb je 100 zakjes nodig. Dat kost omgerekend zo'n 50 euro. Daarmee hou je de bonenspintmijt enigszins onder controle en schuif je de mogelijke schadeperiode in ieder geval een stukje verder vooruit.”

Batavia + olie

Hoewel met het uitzetten van roofmijt een goede start kan worden gemaakt, kan een chemische bestrijding (na de bloei) ook nodig zijn om bonenspintmijt onder controle te houden. Het meest effectieve middel daarvoor is Batavia (+ olie) in een dosering van 0,75 liter per hectare. Omdat Batavia de meeste werking heeft op de larven en nimfen, is het belangrijk dat de eerste bespuiting zo vroeg mogelijk wordt uitgevoerd. Dat wil zeggen: zodra de allereerste tekenen van bonenspintmijt zich aandienen. „Regelmatig monitoren - met een loep - is daarom belangrijk! Hoe eerder de bespuiting plaatsvindt, hoe kleiner dan kans dat aantastingen uit de hand lopen”, aldus Lensing. Tot slot raadt ze telers aan om niet alleen de perceelsranden, maar het hele perceel te spuiten. „Bonenspintmijt kan vrij gemakkelijk enkele tientallen meters het veld in waaien. Alleen de randen spuiten is daarom niet genoeg.”

Bonenspintmijt prikt de cellen aan tussen de nerven van het blad. De cellen worden leeggezogen en kleuren daardoor geel. Daarna sterven ze af en kleuren ze bruin.

VERDER GROEIEN IN HUISVERKOOP

„Meer hectares? Nee, dat hoeft van mij eigenlijk niet. Dan groei ik liever in huisverkoop. Daar zie ik zeker zoveel mogelijkheden voor de toekomst." Aan het woord is Rens (24) van de Giessen uit Vuren (Gld.). Hij zit nu bijna drie jaar in een VOF met zijn ouders Ria en Arjen. De komende jaren wil hij de huisverkoop graag uitbreiden met meer automaten en een breder assortiment. En ook een nieuwe, multifunctionele schuur staat hoog op zijn prioriteitenlijst. **Akkerbouw Koerier** sprak met de jonge ondernemer over zijn drijfveren, zijn uitdagingen en zijn toekomstplannen.

Wanneer wist je dat je akkerbouwer wilde worden?

„Dat wist ik al van jongs af aan. Toen ik negen of tien was verbouwde ik al mijn eigen groenten en verkocht die op het bedrijf. Voor mij was dat tamelijk vanzelfsprekend allemaal, want huisverkoop doen we al sinds mijn opa hier boer was. Ik ben niet anders gewend dan dat er dagelijks mensen op het erf komen. En lastig heb ik het ook nooit gevonden. Het ene moment ben je aan het zaaien, het andere moment help je een paar klanten met aardappelen of uien. Ik vind die afwisseling juist leuk.”

Je zit nu bijna drie jaar samen met je ouders in het bedrijf. Hoe zijn die jaren verlopen?

„Laat ik zeggen: steeds beter. In het begin botste het nog wel eens met mijn vader. Hij is op en top akkerbouwer en wil - als het kan - ook nog wel wat groeien in areaal. Ik hoef niet per se groter te worden. We bewerken nu ruim 80 hectare met zo'n 45 hectare wintertarwe, 14 hectare consumptie-aardappelen, 14 hectare suikerbieten en 7 hectare uien. Omdat we op zware klei van 55 tot 70 procent afslibbaar boeren, zit een intensiever bouwplan er eigenlijk niet in. En als ik zie hoe de prijzen van aardappelen en bieten nu zijn, dan vind ik het sowieso beter om daar even geen grote investeringen in te doen.

Ik richt me nu liever op verdere ontwikkeling van onze huisverkoop, want daar zie ik wél mogelijkheden. Hemelsbreed zitten we maar een paar kilometer van Gorkum en op zichtafstand van ons bedrijf wordt nu een grote nieuwbouwwijk gebouwd. Verder komen er heel veel fietsers en wandelaars langs ons bedrijf. Daar kunnen we nog

meer van profiteren dan dat we nu doen.

Ook voor de directe verkoop aan eindgebruikers zie ik nog wel wat groeimogelijkheden. Op dit moment leveren we aardappelen aan twee supermarkten, vijf restaurants en een snackbar. Voor de fritesaardappelen hebben we zelf al een schraplijn; mogelijk kunnen we de verwerking tot eindproduct nog wat verder uitbreiden en opschalen. Hoe dan ook wil ik proberen om meer marge uit onze aardappelen te halen. Want dat is echt nodig om in de toekomst als akkerbouwer overeind te blijven. Op dit moment geeft een zakje aardappels verkopen aan een klant me meer voldoening dan een hele schuur vol verkopen. Dat zegt denk ik wel genoeg..."

Welke investeringen staan er voor de komende jaren op stapel?

„De meeste recente investering staat nu in de schuur: een mobiele frietkraam. We zijn deze nu nog aan het verbouwen en renoveren, maar hopen 'm binnenkort klaar te hebben. Komende zomer gaan we ermee proefdraaien op het erf. Daarna willen we ermee naar bedrijfsfeesten en evenementen.

Voor wat betreft de huisverkoop zou ik graag nog wel wat meer automaten willen plaatsen, waarmee ook contactloos kan worden betaald. En ook een wat breder assortiment, met meer groenten en pakketten, zie ik wel zitten.

Ook zou ik de huidige boerderijschuur die uit 1965 stamt graag willen vervangen voor een nieuwe, multifunctionele schuur. Deze moet dan plek bieden voor aardappelopslag, machinestalling, een verwerkingslijn voor de aardappelen, een kantoor

en volop ruimte voor huisverkoop. De ruwe plannen hiervoor hadden we een paar jaar geleden al klaar liggen, vooral omdat de verplichte sanering van het asbestdak op de oude schuur aanstaande leek. Nu deze verplichting een aantal jaren vooruit is geschoven (*van 2024 naar minimaal 2028, red.*), wachten we nog even op betere tijden in de akkerbouw...

Wat zie je als grootste uitdaging voor de komende jaren?

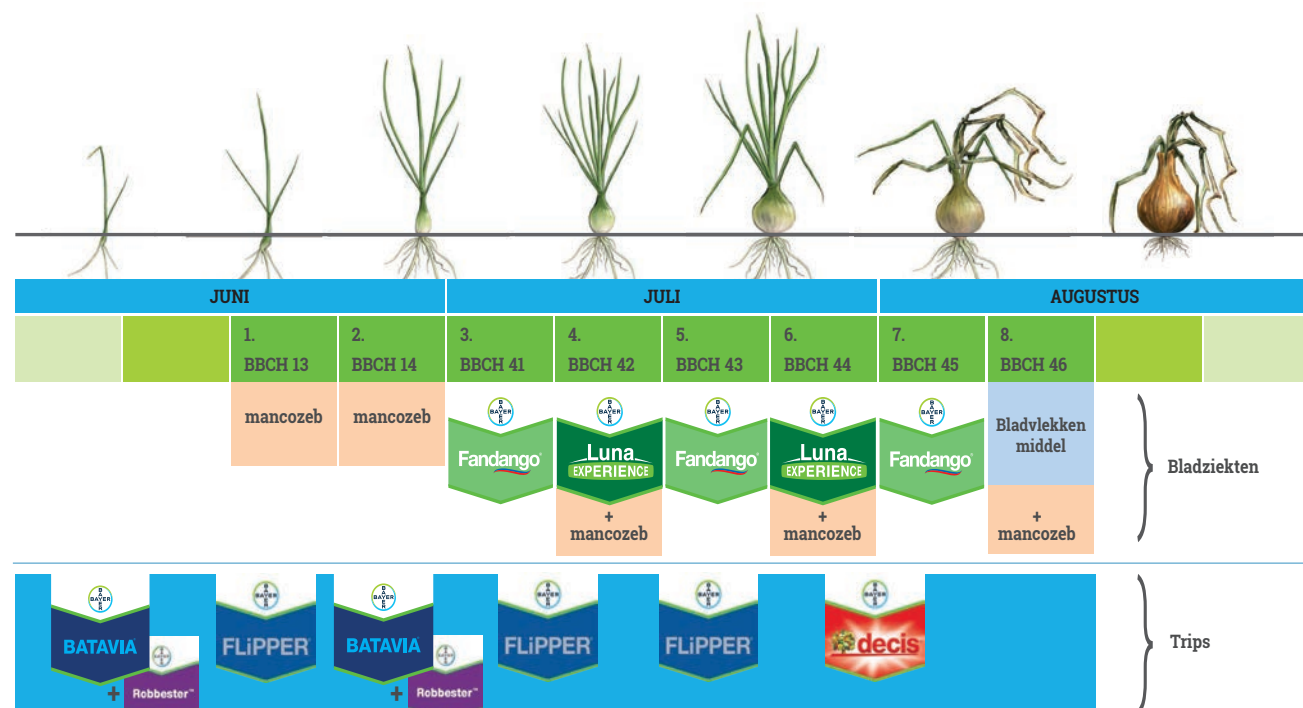
„Dan denk ik vooral aan het gezond en onkruidvrij houden van de gewassen. Er vallen steeds meer belangrijke gewasbeschermingsmiddelen weg, waar we geen goed alternatief voor terugkrijgen. De laatste jaren hebben we bijvoorbeeld steeds meer last van slakkenschade in aardappelen. Daar is weliswaar een biologisch middel voor, maar dat werkt lang niet zo goed als de chemische middelen die we voordien hadden. Verder hebben we door het wegvallen van de neonic's veel meer last van luizen in de bieten. Vooral het afgelopen jaar was het hier heel erg en hebben we veel moeten spuiten om het onder controle te krijgen.”

Hoe zie je de toekomst tegemoet? Ben je over tien jaar nog akkerbouwer?

„Ja, dan ben ik zeker nog akkerbouwer! Hoewel ik me nu even wat meer richt op huisverkoop en regionale afzet, wil dat niet zeggen dat ik het akkerbouwbedrijf erbij doe. Beide takken zijn voor mij volwaardig. Zaaïen, poten, gewassen verzorgen en oogsten; ik vind het allemaal mooi om te doen. Maar - eerlijk is eerlijk - zonder mensen op het erf zou ik het wel heel stil vinden."

ADVISSCHEMA UIEN

ADVERTORIAL

- **Fandango:** 1,25 l/ha. Vanaf bolvorming toepassen. Maximaal 4 toepassingen waarvan 3 keer opvolgend
- **Luna Experience:** 0,5 l/ha. Maximaal 2 toepassingen, altijd in combinatie met een middel werkzaam tegen valse meeldauw.
- **FLipper:** 4 l/ha. Enkel contactwerking. Hardheid van het spuitwater <16,8°dH. Selectief voor nuttigen.
- **Batavia:** 0,75 l/ha. In uien altijd in combinatie met Robbester 2 l/ha (mits waslaag ui in orde is). In plaats van Batavia + Robbester kan ook gekozen worden voor Movento 0,5 l/ha. Preventief toepassen. Goede groei noodzakelijk voor transport door de plant. Selectief voor nuttigen
- **Decis:** 0,3 l/ha. Enkel contactwerking. Niet selectief voor nuttigen.

In de rubriek **Jong & Ondernemend** laten we jonge ondernemers in de land- en tuinbouw aan het woord. Hoe runnen zij hun bedrijf? Welke kansen en bedreigingen zien ze binnen hun vakgebied? En vooral: hoe zien zij de toekomst tegemoet? In deze aflevering: Rens van de Giessen (24) uit Vuren (Gld.).

„Een sterke focus op Phytophthora hebben de meeste telers wel. Maar de gevolgen van Alternaria worden nog steeds onderschat.“

*Jan-Willem Scherpenisse,
adviseur akkerbouw bij Van
Iperen.*

„Tegen zwarte roest beschikken we voorlopig alleen over Prosaro. Daar moeten we dus heel erg zuinig op zijn!”

Jan Ros, teeltvertegenwoordiger
bij DLF Seeds & Science.

„Vooraf op bedrijven waar het flink geld heeft gekost is er meer aandacht voor bonenspinmijt en wordt de bestrijding serieus genomen."

Hellen Lensing, adviseur bij Agrifirm.

„Meer hectares? Nee, dat hoeft van mij eigenlijk niet. Dan groei ik liever in huisverkoop. Daar zie ik zeker zoveel mogelijkheden voor de toekomst.”

*Rens van de Giessen,
akkerbouwer in Vuren (Gld.).*

COLOFON

Concept en realisatie:

- Bayer CropScience SA-NV

Vormgeving en opmaak:

- Studiocr

Fotografie:

- Bayer CropScience SA-NV

Drukwerk:

- HH Global

Dit is een uitgave van:
Bayer Crop Science
Energieweg 1
P.O. Box 231
NL-3640 AE Mijdrecht
www.agro.bayer.nl

Onze gebruiksadviezen, zowel mondeling als schriftelijk verstrekt, berusten op uitgebreide proefnemingen. Wij adviseren naar beste weten volgens kennis van zaken van dit ogenblik, echter zonder daarvoor aansprakelijkheid op ons te nemen, omdat opslag/bewaring en toepassing zich aan onze controle onttrekken. Beschrijvingen van een product, resp. gegevens over de eigenschappen daarvan betekenen niet, dat verantwoordelijkheid wordt gedragen bij eventuele schade. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

Bayer Crop Science aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid over gepubliceerde uitspraken en/of meningen. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Bayer Crop Science SA-NV.

TERUG IN DE TIJD

Langedijk, Noord-Holland, september 1938: 'De Langendijker uien worden op het veld verzameld en na enige dagen drogen in rieten hokken opgeborgen. De tuinder dekt een vol hok af met een rieten kap. De uien blijven waarschijnlijk de hele winter opgeborgen tot de tuinder ze in het voorjaar tegen een gunstige prijs kan verkopen.'

Foto: Nationaal Archief/Spaarnestad Photo

PUZZEL MEE EN WIN EEN DINER VOOR TWEE!

Houdt u van lekker eten en drinken in een goed restaurant? Los dan deze woordzoeker op!

Uit de goede inzendingen worden drie winnaars getrokken. Zij krijgen elk een dinerbon ter waarde van €150.

De woorden hieronder zijn horizontaal, verticaal en diagonaal in alle richtingen in de puzzel verstopt. Ze kunnen elkaar overlappen. Zoek ze op en streep ze af. De overgebleven letters vormen achter elkaar gelezen de oplossing.

BON

Naam:

Adres:

Postcode/ Plaats: _____

E-mail adres of telefoonnummer:

Bedrijfstype/aantal hectare:

De oplossing van de woordzoeker is:

Stuur de ingevulde bon uit deze krant in een ongefrankeerde envelop naar:

Bayer CropScience SA-NV

T.a.v.: Akkerbouw Koerier

Antwoordnummer 55074 - 3640 WB Mijdrecht

Actievoorwaarden:

Deze prijsvraag loopt van 20 mei t/m 15 juni 2021. Uit de goede inzendingen worden drie prijswinnaars getrokken. Deze prijswinnaars krijgen tussen 15 juni en 1 juli bericht. Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

AARDAPPEL	GEWAS	SCHIMMEL
ADVIES	LAND	SILO
BIET	LEZEN	SPUITEN
BLAD	LUIS	TANDEM
BOER	MELDE	TEELT
EXPERT	PERCEEL	TELER
EXTRA	POEDER	UIEN
FINALE	ROEST	ZAAIEN
FLUFENACET	RUDIS	

